

Krzysztof Kamiński

Remont biblioteki seminaryjnej we Włocławku

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 2 (37), 159-170

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

analizie ustalono, że należy przebudować cały kompleks biblioteki, wzmocnić stropy, aby dostosować pomieszczenia magazynowe do składowania kompaktowego księgozbioru. Została odrzucona inna propozycja: daleko idącej przebudowy dwóch skrzydeł kompleksu zabudowań seminaryjnych: bibliotecznego i sąsiadującego z nim skrzydła, w którym znajduje się m.in. refektarz, oraz umieszczenia w nich zbiorów bibliecznych i archiwalnych.

W czerwcu 2008 roku Biuro Projektowania i Realizacji Architektury WAW sp. z o.o. we Włocławku przygotowało projekt przebudowy Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. Po licznych konsultacjach projekt zyskał akceptację inwestora, tj. diecezji włocławskiej, i został zatwierdzony do realizacji w styczniu 2009 roku przez biskupa Wiesława Meringa, ordynariusza diecezji włocławskiej, oraz przez liczne instytucje nadzorujące przebudowę, m.in.: prezydenta Miasta Włocławek, wojewódzkiego konserwatora zabytków i innych.

2. Finanse

Wraz z opracowaniem pierwszych kosztorysów dotyczących projektu kapitalnego remontu budynku biblioteki rozpoczęto poszukiwanie źródeł środków finansowych, które mogłyby wesprzeć tę cenną inicjatywę diecezji włocławskiej. Wstępne analizy wykazały, że budżet diecezjalny niezasilany przez pomoc zewnętrzną zdolny byłby sfinansować takie prace, ale stopniowo, w ciągu dość długiego czasu, a potrzeba szybkiego ukończenia remontu była pilna, chociażby z tego względu, że uniemożliwienie dostępu do księgozbioru na kilka lat byłoby wielkim utrudnieniem dla czytelników, przede wszystkim dla alumnów piszących prace magisterskie.

Znając sytuację ekonomiczną diecezji, ks. bp Wiesław Mering rozpoczął z pomocą ks. prałata Lesława Witczaka poszukiwania środków zewnętrznych poprzez opracowanie projektu i zdobycie funduszy europejskich. Ostatecznie inwestor otrzymał wsparcie w kwocie 500 tys. złotych z Urzędu Miasta we Włocławku. Całość inwestycji przekroczyła kwotę 2 mln zł.

3. Przenoszenie księgozbioru

Największym problemem dla pracowników biblioteki przy re-monce pomieszczeń bibliotecznych było zaplanowanie bezpiecznego przeniesienia całego zasobu bibliotecznego, a więc zbioru książek, czasopism, dubletów, regałów, katalogów i innych przedmiotów stanowiących wyposażenie biblioteki.

Zanim przystąpiono do wynoszenia księgozbioru, personel biblioteki nadał zbiorom przeznaczonym do przeniesienia specjalną numerację. Nie było większego kłopotu ze zbiorami całkowicie uporządkowanymi, skatalogowanymi i oznaczonymi sygnaturami. Do każdego pierwszego woluminu na półce dołączono kartę, na której została wypisana w widoczny sposób pierwsza i ostatnia sygnatura znajdująca się na tej półce, np. I 23.400-23.432; II 12.521-12.559; III 1230-1260 itp. Czasopisma ustawione w magazynie w porządku alfabetycznym tytułów oznaczono, numerując je według litery alfabetu i numeru półki, np. A1, A2 itd. Nie sprawiał też trudności niewielki zbiór rękopisów. Bardziej skomplikowane okazało się tymczasowe ponumerowanie zbiorów w dziele starych druków. Znajduje się w nim bowiem obok zbioru skatalogowanego i oznaczonego stałymi sygnaturami osobna kolekcja takich dzieł, które dawniej (jeszcze w latach sześćdziesiątych XX wieku) uważane były za dublety, a obecnie – ze względu na proveniencję i oprawę – za takie uważane być nie mogą; mają one tylko prowizoryczne, niezbyt czytelne dla niewtajemniczonego sygnatury. Spowodowało to konieczność utworzenia kilku ciągów numeracji z zachowaniem stałej zasady, że osobny numer otrzymuje każda półka. Nie oznaczano specjalnie przeznaczonych do wyniesienia dubletów, ponieważ nie były one w pełni uporządkowane, a jedynie podzielone na poszczególne działy tematyczne.

Tak oznakowane zbiory w plastikowych skrzynkach oraz specjalnie wykonanych drewnianych nosidłach były przenoszone do innych, tymczasowych pomieszczeń. Prowizoryczne magazyny dla książek najnowszych, a jednocześnie najczęściej wykorzystywanych utworzono w ośmiu pokojach kłeryckich, a w wydzielonej części re-fektarza seminaryjnego złożono woluminy starsze: z XIX i XX wieku. Do sali wykładowej szóstego roku studiów przeniesiono czasopi-

sma, gazety zaś i dublety zmagazynowano w kilku pomieszczeniach budynku znajdującego się na podwórzu seminaryjnym. Najcenniejsze woluminy, takie jak rękopisy i stare druki, w specjalnie przygotowanych zamykanych skrzyniach zostały przeniesione do dużej auli św. Tomasza z Akwinu.

Woluminów nie pakowano do kartonów ani skrzyń, lecz przenoszono na regały do innych tymczasowych pomieszczeń. Po opróżnieniu regału z książek lub czasopism i odpowiednim oznakowaniu jego elementów był on rozbierany. Następnie przenoszono wszystkie części regału do tymczasowego magazynu. Tam na nowo składano i zbijano regał, przytwierdzano go do ścian i innych elementów, wypierano, żeby konstrukcja była stabilna. Dalej montowano półki do regału i wykładano na nie przenoszone książki.

W przenoszeniu księgozbioru zaangażowani byli klerycy, moderatorzy, pracownicy biblioteki oraz dwóch pracowników zatrudnionych specjalnie do tego zadania. Każdą półkę książek wkładano w całości do jednego pojemnika, uważając na kolejność. Przy przenoszeniu najważniejsza była zasada: jedna półka książek do jednej skrzynki. Bardzo uważano, aby zachować kolejność półek i skrzyń (które też były ponumerowane). Wkładaniem poszczególnych pozycji do skrzyni zazwyczaj zajmował się ks. Krzysztof Kamiński, a wyjmowaniem na półki po przeniesieniu i właściwym układaniem trudnił się najczęściej ks. Kazimierz Rulka, dyrektor biblioteki. Wymoszenie woluminów z pomieszczeń biblioteki do tymczasowych magazynów musiało się odbywać jak najsprawniej i jak najszybciej ze względu na nagłący termin rozpoczęcia i krótki czas przebiegu prac budowlanych (od lipca do grudnia 2010 roku). Przenoszenie księgozbioru trwało prawie dwa miesiące (rozpoczęło się w końcu maja, a zakończyło pod koniec lipca 2010 roku). Zważywszy na liczbę i ciężar woluminów, było to trudne przedsięwzięcie. Rygorystyczne przestrzeganie zasad bezpieczeństwa pracy pozwoliło uniknąć jakichkolwiek wypadków.

Dodatkowym problemem dla pracowników biblioteki była konieczność udostępniania księgozbioru mimo jego przenoszenia i remontów pomieszczeń bibliotecznych. Trzeba podkreślić, że przez cały prawie dwuletni okres remontów i adaptacji pomiesz-

czeń bibliotecznych księgozbiorów był udostępniany czytelnikom, choć w nieco ograniczonym zakresie. Kwerendziści mieli możliwość korzystania z książek i czasopism, wypożyczania ich, pisania prac naukowych.

Tymczasową czytelnię i wypożyczalnię urządzono w pomieszczeniach dawnej redakcji „Ateneum Kapłańskiego”. Zamawianie książek i realizacja rewersów były wydłużone w czasie. Najczęściej czytelnik mógł otrzymać i wypożyczyć zamówioną pozycję następnego dnia po złożeniu zamówienia. Pracownicy biblioteki byli wówczas zmuszeni do poruszania się po kilku tymczasowych magazynach i odnajdowania w rozproszonym księgozbiornie zamówionych woluminów. Następnie dźwigali potrzebne pozycje, czasem w kilku torbach, do czekających na nie czytelników.

4. Dotychczasowy stan techniczny budynku

Po przeprowadzonych badaniach dotychczasowy stan budynku jako całości okazał się dobry. Nie stwierdzono żadnych istotnych z punktu widzenia konstrukcyjnego uszkodzeń: zarysowań, pęknięć itp. ścian ani stropów. Znaczne grubości ścian: od 90 cm (piwnica, parter) do 50 cm (drugie piętro) zapewniają bardzo dobrą stabilność gmachu. Ściany mogą przenieść znaczne obciążenia, dużo większe, niż występowały w budynku dotychczas. Fundamenty są stabilne, nie wykazują żadnych oznak destrukcji typu przeciążeniowego. Na gęstej siatce murów piwnicznych zostały wykonane stropy w postaci sklepień ceglanych o pewnej strzałce, na których nie zauważono istotnych uszkodzeń typu przeciążeniowego, a jedynie podciąganie kapilarne wody z otaczającego terenu (skutek braku izolacji poziomych i pionowych).

Dotychczasowe stropy zostały wykonane w czasie remontu budynku w 1934 roku. Były to stropy stalowo-ceramiczne typu Kleina: belki stalowe (dwuteowe) wykonane ze stali gatunku St3S mają rozstaw średnio co 125 cm, profil belek średni to 280 mm, płyta ceramiczna jest typu ciężkiego o grubości 120 mm, wypełnienie różnicy grubości pomiędzy płytą a warstwą wykończeniową to polepa

gruzowo-wapienna. Po wykonaniu odkrywek okazało się, że stropy przetrwały w dobrym stanie⁴.

5. Prace remontowe

W związku z planowanym montażem tzw. regałów kompaktowych, które powodują zwiększenie obciążeń na m² powierzchni, a co za tym idzie, zwiększenie obciążeń murów i fundamentów (jednak nie więcej niż o 10 proc.), należało wykonać wzmocnienie stropów. Polegało ono na wykonaniu konstrukcyjnej płyty żelbetowej integralnie połączonej z istniejącymi belkami stropowymi. W tym celu usunięto z powierzchni stropu parkiet, wszystkie warstwy wykończeniowe oraz polepę aż do płyty ceramicznej Kleina. Następnie dokonano przeglądu belek stropowych oraz ich oczyszczenia. Przestrzeń pomiędzy płytą ceramiczną a górną krawędzią belek dwuteowych wypełniono warstwami styropianu, naspawano na metalowe belki specjalne wąsy, a następnie położono siatkę zbrojeniową i zalano betonem⁵. Przedłużenie prac spowodował fakt, że – jak się dopiero wówczas okazało – nie wszystkie belki stropowe miały tę samą wysokość i różnicę trzeba było wyrównywać dodatkowymi wzmocnieniami, położono również nowe posadzki: gres klejony bezpośrednio na płytę stropową. Po tych zabiegach stropy mogą wytrzymać bardzo duże obciążenie (10,0 kN/m²)⁶.

W całym budynku bibliotecznym zdemontowano stare instalacje elektryczne, instalację centralnego ogrzewania (istniejącą od 1934 roku), instalacje wodno-kanalizacyjne, a założono nowe, wpuszczone w ściany. Dawne grzejniki żeliwne zostały zastąpione grzejnikami konwektorowymi płytowymi CosmoNOVA VNH typ K z regulatorami temperatury. Uzupełniono braki w tynkowaniu ścian i sufitów, wzmocniono wszystkie ściany i sufity specjalną masą szpachlową,

⁴ J. Strzelecki, *Opis techniczny, w: Rewitalizacja obiektów kultury diecezji wrocławskiej. Przebudowa biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławku*, Wrocław 2008, k. 40-41 (wydruk komputerowy w biurze dyrektora ekonomicznego).

⁵ *Tamże*, k. 41-42.

⁶ *Tamże*, k. 40.

w magazynach założono nowe okna drewniane zespolone. W całym budynku bibliotecznym wymieniono stolarkę drewnianą.

Powierzchnia magazynowa została zwiększona poprzez włączenie do magazynu na drugim piętrze pomieszczeń zajmowanych przez infirmerię klerycką (przed II wojną światową było to mieszkanie bibliotekarza) o powierzchni ok. 96 m² oraz dawnego korytarza – ok. 70 m².

Pomieszczenia biblioteczne zostały wyposażone w instalację hydrantowo-gaśniczą oraz sygnalizację pożarową i antywłamaniową, zainstalowano monitoring i okablowanie internetowe, w wejściowej klatce schodowej wybudowano dodatkowo windę dla osób niepełnosprawnych. W budynku bibliotecznym z drugiej strony jest jeszcze jedna klatka schodowa, wyodrębniona z magazynów bibliotecznymi przez Niemców zajmujących w czasie II wojny światowej cały kompleks zabudowań seminaryjnych. Była ona dotychczas drewniana, dlatego ze względów bezpieczeństwa została wyburzona, wybudowano zaś nową, żelbetową. W ten sposób powstało bardzo dobre zabezpieczenie ewakuacyjne z magazynów bibliotecznymi.

W magazynach w 2011 roku firma ROL-MOT z Ciepłowa stopniowo (w trzech etapach) zamontowała metalowe regały przesuwane ręcznie. Obecnie w pomieszczeniach magazynowych może zmieścić się około 105 regałów dwustronnych, mieszczących w sumie około 8,5 km półek. Dotychczas zamontowano osiemdziesiąt regałów, z czego dwadzieścia pozostaje wolnych. Zamontowanie reszty regałów (około dwudziestu pięciu) planowane jest w przyszłości w miarę potrzeby.

Dla pewnej mobilności regałów (np. konieczności przeniesienia w przyszłości na inne miejsce) przyjęto, że wszystkie regały będą miały tę samą długość i wysokość. Regały mają wysokość 260 cm, długość 468 cm. Regał ma pięć przęseł z ruchomymi półkami o długości 90 cm (odstępstwo od tej reguły występuje tylko w magazynie czasopism ze względu na duże formaty gazet oraz ich ciężar; dlatego kilka regałów ma krótsze półki, w miarę odporne na wyginanie pod dużym obciążeniem).

Dla zwiększenia pakowności regałów zastosowano różne ich szerokości, a tym samym różne szerokości półek. Dla formatów I i II półki mają szerokość 20 cm, dla formatu III – 30 cm. Książki formatu I i II zostały ułożone na tych samych regałach: na górnych półkach format I, na dolnych format II. Książki formatu III składowane są od góry do dołu na specjalnie dla nich wykonanych szerszych regałach.

Ponieważ bardzo rzadko zachodzi potrzeba ich udostępniania czytelnikom, utrudnienie związane ze zdjęciem z góry nieco cięższego foliału nie jest aż tak uciążliwe.

W magazynie starych druków ze względu na nietypowe ich formaty zastosowano dwustronne regały szerokości 40 cm (z półkami szerokości 20 cm) dla formatów *octavo* i *quarto* oraz 80 cm (z półkami szerokości 40 cm) dla formatów *in folio*.

Dla przewidywanej być może w przyszłości konieczności przenoszenia książek z jednego regału na drugi w ramach tego samego segmentu (kilka zblokowanych regałów oddzielonych regałem stałym) zastosowano szerokie przejście w każdym segmencie: 120 cm, co w razie konieczności pozwala otworzyć dwa przejścia o szerokości 60 cm i przenosić książki z regału na regał (w trakcie przenoszenia książek okazało się, że wygodniejsze byłoby przejście szerokości 140 cm, co dałoby się podzielić na dwa przejścia o szerokości 70 cm, pozwalające w miarę swobodnie przenosić książki). Zostawiono też dość szerokie ciągi ewakuacyjne wzdłuż ściany z oknami (min. 120 cm).

6. Przenoszenie księgozbioru do wyremontowanych pomieszczeń

Od 4 lutego 2011 roku rozpoczęło się wnoszenie księgozbioru do odrestaurowanych pomieszczeń biblioteki. Wcześniej zaś, 1 lutego 2011 roku, w mieszkaniu ks. Marcina Filasa, dyrektora ekonomicznego seminarium, odbyło się z inicjatywy ks. Jacka Szymańskiego, rektora seminarium, oficjalne spotkanie dotyczące przenoszenia księgozbioru. W spotkaniu tym uczestniczyli pracownicy biblioteki (ks. dyrektor K. Rulka, ks. K. Kamiński) oraz moderatorzy Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku (ks. rektor Jacek Szymański, ks. wicerektor Jarosław Szpolorowski, ks. prefekt Marcin Idzikowski oraz dyrektor ekonomiczny seminarium, ks. Marcin Filas). Uzgodniono plan przenoszenia księgozbioru, czas oraz warunki bezpiecznego wykonania tego zadania⁷.

⁷ Protokół z zebrania moderatorów Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, 1 lutego 2011 roku (księga protokołów w archiwum rektora WSD).

Zanim przystąpiono do wnoszenia książek, trzeba było wszystko dobrze przemyśleć. Konieczne było oczyszczenie woluminów z brudu, kurzu i innych nieczystości, które pojawiają się na poszczególnych księgach z biegiem lat, a także podczas przenoszenia zbioru bibliotecznego. Staraliśmy się każdą książkę odkurzyć zwykłym odkurzaczem z delikatną szczotką o długim włosiu i przetrzeć miękką ściereczką (mikrofibrą), żeby usunąć zabrudzenia i pył.

Przenoszenie woluminów do odnowionych pomieszczeń magazynowych odbywało się dużo spokojniej niż wcześniejsze wynoszenie, ponieważ czas nie naglił. Dwie siostry zakonne, które pracowały w naszej bibliotece, oczyszczały książki, uczniowie zaś naszego seminarium przenosili stopniowo skrzynie z książkami. Podobnie jak przy wynoszeniu woluminów ich pakowaniem zajmował się ks. Krzysztof Kamiński, a układaniem na nowych półkach w przesuwanych regałach zajmował się z reguły ks. Kazimierz Rulka, dyrektor biblioteki, starając się zarazem na bieżąco poprawiać zdarzające się pomyłki w ustawieniu woluminów lub zaznaczając je do wyjaśnienia w czasie najbliższego skontrum. Przetawienia w kolejności woluminów na półkach nastąpiły przede wszystkim z powodu udostępniania księgozbioru czytelnikom w czasie remontu, a więc w znacznie utrudnionych warunkach.

Najwięcej czasu zajęło personelowi biblioteki dokładne oczyszczanie starych druków i rękopisów. Ze względu na wielką wartość tych archiwalnych zbiorów należało przeprowadzić oczyszczanie z zachowaniem ostrożności. Ze względów bezpieczeństwa pracownicy używali rękawic ochronnych oraz maseczek chroniących usta i nos. Jeśli wymagała tego konieczność, poprawiano uszkodzone obwoluty chroniące nadwerżone woluminy. Uczniowie przenosili te niezwykle cenne eksponaty w specjalnie skonstruowanych do tego celu drewnianych skrzyniach zamykanych na klucz, pod nadzorem księdza dyrektora lub moderatorów seminarium.

Przenoszenie podstawowego zbioru bibliotecznego zakończyło się pod koniec lipca 2011 roku. Wtedy zostały przetransportowane na drugie piętro do nowych pomieszczeń czasopisma oraz gazety. Od września 2011 roku przystąpiono do sporządzenia skontrum, uporządkowania całego zasobu bibliotecznego i wprowadzenia do katalogu nabytków nowych pozycji zgromadzonych w czasie re-

montu biblioteki. Gazety i dublety zostały przeniesione we wrześniu 2011 roku.

Szesnastego października 2011 roku, podczas inauguracji nowego roku akademickiego w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku, pasterz diecezji włocławskiej, bp Wiesław A. Mering, poświęcił odnowioną bibliotekę i okolicznościową tablicę pamiątkową umieszczoną na zewnętrznej ścianie budynku od strony dziedzińca seminarium⁸.

7. Porządkowanie księgozbioru

Obecnie nadal trwa porządkowanie księgozbioru, komputerowe katalogowanie nowo nabytych pozycji. Ponieważ w bibliotece dotychczas jest prowadzony i uzupełniany na bieżąco katalog kartkowy obejmujący całość zbiorów (w bazie komputerowej znajdują się zasadniczo tylko opisy książek nabytych od 1992 roku – około 30 tys. rekordów), dokupiono nową szafę katalogową (czytelnicy biblioteki ciągle jeszcze wolą korzystać z katalogu kartkowego niż komputerowego, nawet jeśli potrafią się nim posługiwać). Po jej zapełnieniu katalog kartkowy nowych druków zostanie zamknięty i opisy zbiorów będą dostępne tylko w katalogu komputerowym.

Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku jest członkiem Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES od samego początku (od 1993 roku). Dyrekcja i pracownicy biblioteki czynią starania, aby baza książek skatalogowanych komputerowo w programie MAK BN była dostępna online na stronie federacji⁹. Liczymy na przychylność i pomoc w tym zakresie ks. Jerzego Witczaka, przewodniczącego federacji. Biblioteka posiada wiele cennych zbiorów: 742 wol. rękopisów, ponad 17 tys. wol. starych druków, w tym 736 wol. inkunabułów, ponad 80 tys. wol. nowych druków, ok. 17 tys. wol. czasopism. Rocznie księgozbiór biblioteki powiększa się o ok. 1 000 woluminów, np. w roku akademickim 2010/2011

⁸ Po raz 443. zainaugurowano rok akademicki w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku w seminarium, „Miesięcznik Diecezji Włocławskiej” 94 (2011), s. 1239-1240.

⁹ Katalogi i bibliografie on-line, <http://www.fides.org.pl/cgi-bin/makwww/makwww.exe>, 27.06.2013.

przybyło do biblioteki ponad 1000 woluminów, najwięcej z darów – 491 wol.; zakupiono – 312 wol.; z wymiany – 262 wol.¹⁰ W lipcu 2012 roku dla biblioteki zakupiono pięć nowych komputerów, które zostały połączone w sieć komputerową. Nadto w najbliższym czasie zostanie opracowana elektronicznie w programie MAK BN baza czasopism dostępnych w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. To bardzo ważne przedsięwzięcie, gdyż w bibliotece gromadzi się systematycznie około 250 tytułów periodyków z dziedziny teologii, historii i życia Kościoła.

Obecnie zbiory Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego liczą ponad 120 tys. woluminów. Najcenniejszą ich część stanowią rękopisy średniowieczne, inkunabuły oraz niektóre stare druki. Biblioteka ma też alfabetyczny katalog czasopism oraz katalog prac dyplomowych, magisterskich i doktorskich (niewydanych drukiem). Kompletowane są opracowania dotyczące Włocławka, diecezji włocławskiej i terenów do niej należących. Ze zbiorów bibliotecznych można korzystać w czytelni od poniedziałku do piątku, od godziny 9.00 do 17.30, w soboty od godziny 9.00 do 13.00.

Budynek biblioteczny po kapitalnym remoncie zyskał nowy wygląd. Magazyny powiększyły swoją pakowność. Obecnie mogą one pomieścić ponad 8,5 km półek na ok. 650 m². Wolnego miejsca pozostało na około 80 tys. woluminów, oczywiście po usunięciu dubletów (różnej wartości), których jest około 20 tys. W budynku wzmocniono stropy, wymieniono wszystkie instalacje, stolarkę okienną i drzwiową. Zainstalowano regały kompaktowe, monitoring, system antywłamaniowy, system sygnalizacji pożaru, założono instalację hydrantową oraz w wejściowej klatce schodowej windę dla niepełnosprawnych. Druga klatka schodowa ze względów ewakuacyjnych i przeciwpożarowych została wymieniona z drewnianej na betonową¹¹. Cała inwestycja pochłonęła ponad 2 mln zł. Ale nie ulega wątpliwości, że trud się opłacił¹².

¹⁰ *Sprawozdanie z działalności Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku w roku akademickim 2010/2011*, „Miesięcznik Diecezji Włocławskiej” 94 (2011), s. 1211-1213.

¹¹ *Tamże*, s. 1215.

¹² Radio GRA, Wywiad z ks. L. Witzakiem, ekonomem diecezjalnym, 20 sierpnia 2011 roku.

RECENZJE

Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych
Nr 2 (37) 2013, s. 171-174
ISSN 1426-3777

WERONIKA PAWŁOWICZ¹

***PRZEZACNY ŻYWOT ŚWIĘTEGO WAWRZYŃCA,
PATRONA BIBLIOTEKARZY, BIEDAKÓW I INNYCH,
TAKŻE Z OKAZJI ROCZNIC NADOBNYCH
WYDANY A.D. MMIX W MIEŚCIE RUDA ŚLĄSKA
NA GÓRNYM ŚLĄSKU***

pod red. Krystiana Gałuszki, Ruda Śląska 2009

W 2009 roku nakładem Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rudzie Śląskiej ukazała się niewielka książeczka pod rozbudowanym tytułem: *Przezacny żywot świętego Wawrzyńca, patrona bibliotekarzy, biedaków i innych, także z okazji rocznic nadobnych wydany A.D. MMIX w mieście Ruda Śląska na Górnym Śląsku*. Pozycja ta upamiętnia kilka okazji jednocześnie: 100-lecie powstania kościoła pw. św. Wawrzyńca w Rudzie Śląskiej, pięćdziesiątą rocznicę istnienia miasta Ruda Śląska w obecnej formie administracyjnej oraz pięćdziesiątą rocznicę powstania Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rudzie Śląskiej. Redaktorem, a także autorem projektu okładki i opracowania plastycznego jest Krystian Gałuszka, dyrektor biblioteki w Rudzie Śląskiej.

We wstępie redaktor, podpisujący się inicjałami K.G., wyjaśnił, że pomysł opracowania tej książki narodził się w czasie rozmów z p. Adamem K. Podgórskim rok wcześniej. To właśnie Barbara i Adam Podgórcy błyskawicznie przygotowali tekst *silva rerum* ze św. Wawrzyńcem jako motywem przewodnim. Uzupełnienia przygotował

¹ Biblioteka Śląska w Katowicach.

ks. Franciszek Zając (proboszcz parafii pw. św. Wawrzyńca i św. Antoniego w Rudzie Śląskiej-Wirku w latach 1989-2010) oraz Krystian Gałuszka. Ich staraniem powstało dzieło, które swoim czytelnikom przyniosło informacje nie tylko o św. Wawrzyńcu, ale i o Rudzie Śląskiej, a także o miejscowej bibliotece.

Pierwsza część książki, przygotowana przez państwa Podgórskich, jest poświęcona św. Wawrzyńcowi. Najpierw można przeczytać o pochodzeniu imienia Wawrzyniec i jego znaczeniu. Jest też wiele informacji o wawrzynie, drzewie laurowym, od którego imię to się wywodzi, o mitach i legendach z nim związanych (od starożytnej Grecji i Rzymu). Następnie poznajemy św. Wawrzyńca, diakona i męczennika, towarzysza i współpracownika papieża Sykstusa. Papież ów w 258 roku został aresztowany w katakumbach św. Kaliksta i wkrótce stracony. Wawrzyniec rozdał majątek Kościoła między potrzebujących, których nazwał prawdziwymi skarbami Kościoła. Aresztowany, poddawany wymyślnym torturom (biczowany, wieszany za ręce, rozciągnięty na ruszcie i przypiekany ogniem) zdołał w więzieniu nawrócić strażnika. Śmierć poniósł 10 sierpnia 258 roku.

Wymienione zostały też państwa, miasta i organizacje, którym patronuje św. Wawrzyniec (Hiszpania i pałac królewski Escorial, Norymberga, Wuppertal, Chełmno i diecezja chełmińska, a także zakon kapucynów). I co najciekawsze, zawody i grupy społeczne pod opieką świętego (alfabetycznie), m.in.: administratorzy, archiwiści, bibliotekarze, browarnicy, cukiernicy, księgarze, kucharze, piekarze, strażacy, studenci, ubodzy, węglarze. Opieki Laurentiusa wzywać mogą też cierpiący na reumatyzm, rwę kulszową, schorzenia skórne i poparzenia. Jest on także opiekunem pasiek, sadów i winnic oraz domowego ogniska.

Autorzy udostępnili czytelnikom (w oryginalnej pisowni) jeden z żywotów św. Wawrzyńca, opublikowany w 1901 roku w książce *Żywoty Świętych Pańskich podług najlepszych źródeł z dzieł Ojców i Doktorów Kościoła świętego, opracowane przez ks. Ojca O. Bitschnau'a...*, wydanej nakładem Karola Miarki w Mikołowie w 1901 roku.

Postać św. Wawrzyńca wiąże się również z opowieścią o Świętym Graalu, nie dziwi więc, że państwo Podgórcy przybliżyli czytelnikom różne aspekty tej najbardziej znanej chyba legendy chrześcijańskiej. Po tej części następuje chyba najważniejszy dla pracowników bibliotek rozdział książki: *Święty Wawrzyniec – patron bibliotekarzy*. Jak zapisano, łatwo wyjaśnić okolicznościami śmierci Wawrzyńca (piecze-